

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

A 2008. MÁJUS 28–29-ÉN TARTOTT 445. PLENÁRIS ÜLÉSÉN

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Környezetbarát termelés

(2008/C 224/01)

2007. február 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján kezdeményezését véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Környezetbarát termelés

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. május 6-án elfogadta véleményét. (Előadó: Anna Maria DARMANIN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. május 28–29-én tartott 445. plenáris ülésén (a május 29-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan támogatja a fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló, az összes többi közösségi politikában általánosan érvényesülő közösségi politika kialakítását célzó kezdeményezéseket. E politika céljai a következők:

- az **európai ipar** világszintű **versenyképessége érdekében a lehetséges kihívások lehetőségekké történő alakítása** az összes uniós fogyasztó által könnyen felismerhető, környezetbarát termékeken és szolgáltatásokon alapuló környezetbarát termelési módszerek bevezetése révén;
- **„környezetbarát termékek piacának” kiépítése** annak biztosítása érdekében, hogy ezek a termékek és szolgáltatások megfeleljenek bizonyos közös meghatározásoknak, és valóban minden tagállamban hozzáférhetőek legyenek;
- az **európai polgárok tudatosságának növelése** a felelősebb és „környezettudatosabb” fogyasztással és a környezet védelmét előtérbe helyező viselkedési szokások kialakításának a szükségességével kapcsolatban, szilárdan kötelezettséget vállalva a tájékoztatói, képzési és oktatási feladatok ellátására már az általános iskolától kezdve;
- **stratégiaibb megközelítés alkalmazása** a döntéshozatali folyamat befolyásolására mind az üzleti és a politikai életben, mind pedig a fogyasztók és a nagyközönség körében, továbbá szerves egységet képező közösségi keret létrehozása, elkerülve ezzel a piac széttagozottságát, amelyet az ilyen termékek és a hozzájuk kapcsolódó termelési és elosztási rendszerek környezetbarát jellegére vonatkozó, eltérő és megtevesztő tájékoztatás és reklámok okoznak;

– a **fogyasztók választási lehetőségének**, valamint annak **garantálása**, hogy a gyártók/forgalmazók komolyan veszik a környezetvédelmi előírások betartását, és hogy a piacra kerülő termékek megfelelnek a környezetvédelmi és fenntarthatósági követelményeknek;

– **annak garantálása, hogy** a fenntartható fogyasztási politika **döntéshozatali és végrehajtási feladataiból** minden érdekelt fél és civil szervezet: gyártók, forgalmazók, fogyasztók, oktatók, hatóságok, környezetvédő és fogyasztói szervezetek, valamint a két szociális partner is kiveszi a részét.

1.2 Az EGSZB megítélése szerint a fenntartható fejlődés és fogyasztás keretén belül le kellene fektetni a „környezetbarát termék és szolgáltatás” és a „környezetbarát fogyasztás” fogalmának **Unió-szerte érvényes és nemzetközileg elfogadott** meghatározását, világos környezetvédelmi kritériumok és mutatók, valamint az innovációnak és fejlesztésnek teret engedő előírások alkalmazásával.

1.3 Az EGSZB arra kéri az **európai ipar**, valamint a forgalmazási és a szolgáltatási rendszerek szereplőit, hogy **egyértelműen kötelezzék el magukat** egy olyan integrált ágazati megközelítés **alkalmazása iránt**, melynek keretében **határ-időket is kifizethető igazolható célkitűzések megvalósítására**: ennek magában kell foglalnia a fenntarthatóság három – környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi – pillérét. A környezetvédelmi követelményeket már a terméktervezési szakasztól fogva figyelembe kell venni a termék egész életciklusán keresztül, folyamatosan magasabbra téve a mércét mind a minőségi, mind az innovációs, mind pedig a fogyasztói elégedettségi célok tekintetében.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy a vállalatok, valamint az állami és magánszervek fokozzák a rendelkezésre álló közösségi eszközök közös felhasználását annak érdekében, hogy **maximalizálják a tiszta technológiákra és termékekre irányuló kutatási erőfeszítéseket**.

1.5 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy meg kell erősíteni és **fel kell gyorsítani a környezetbarát termékekre és gyártási folyamatokra vonatkozó műszaki szabványosítást**.

1.6 Az EGSZB kéri, hogy a környezetbarát termékek **címkézését** illetően a belső piacon mindenhol ugyanazokat a kritériumokat és minimumkövetelményeket alkalmazzák. Ennek célja az, hogy garantáltan egyenlő legyen a környezetbarát termék- és szolgáltatásértékelés, Unió-szerte ugyanazokat az ellenőrzéseket alkalmazzák, és a valóban környezetbarát termékek esetében érvényesüljön a szabad mozgás elve. Tovább kell ösztönözni az európai öko címké (ökovirág) elterjedését, amelynek képesnek lennie arra, hogy a nemzeti és ágazati címkézési rendszerek mellett jelen legyen a piacon.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell erősíteni a **környezetgazdálkodási rendszerek „termékvetületét”**, hogy elősegítsük, hogy a gyártók és a forgalmazók szélesebb körben bevezessék őket, a rendszerek jobban igazodjanak a helyi önkormányzatok gazdálkodási rendszereihez, és könnyebben lehessen szinergiákat kialakítani más fenntartható fejlődést előmozdító eszközökkel.

1.8 Az EGSZB megítélése szerint támogatni kellene az **EMAS** (a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer) **elterjedését**. Ezt pénz- és adóügyi intézkedésekkel, adminisztratív egyszerűsítéssel, népszerűsítési és marketingkezdmenyekkel, az EMAS kiválósági modellként történő – nemzetközi szintű – elismerésével, valamint a kisvállalkozásoknak a rendszer fokozatos bevezetésére nyújtott támogatását célzó intézkedések elfogadásával lehetne elérni.

1.9 Fontos, hogy egy **termék teljesítményét** a maga **teljes ségében vizsgáljuk**, azaz ne csak a környezetvédelmi kritériumokat, hanem más fontos szempontokat is figyelembe véve, például hogy a termék milyen teljesítményt nyújt a fogyasztó és a gyártó szemszögéből nézve pénzügyi, biztonsági, funkcionális, egészségvédelmi, logisztikai, innovációs, marketing-, választék-bővítési, életciklus- és szociális szempontból, valamint az erőforrás- és anyagfelhasználás ésszerűsége tekintetében.

1.10 Az EGSZB a **környezetbarát közbeszerzés** fejlesztésének előmozdítását javasolja az alábbi módszerekkel: a „környezetbarát” termékek műszaki jellemzőinek a meghatározása, a legjobb környezeti hatásúak kezdve; az ajánlattételben tüntessék fel a termék vagy szolgáltatás életciklusra vonatkozó költségeit; online elérhető, idevonatkozó adatbázis készítése; a közösségi közbeszerzési irányelvek frissítése az előírásokra, EMS-rendszerekre, öko címkékre és környezetbarát tervezésre való hivatkozások beépítésével; végül nemzeti cselekvési tervek közzététele a környezetbarát beszerzés bevezetéséről.

1.11 Az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy az EK-Szerződés 153. cikkét kell **jogalként** alkalmazni, mivel **magas szintű fogyasztóvédelem biztosításának** – amiben benne foglalnak a

teljes körű, helytálló, megfelelő, érthető és időben adott tájékoztatáshoz való jog védelme is – igénye esetén ez a legmegfelelőbb.

1.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a környezetbarát jelleggel való hirdetési visszaélések elkerülése, és általában véve a megtévesztő reklámozás megakadályozása érdekében önszabályozás céljára megoldást jelenthet egy – a 2005/29/EK irányelvben foglaltak szerinti – **magartartási kódex összeállítás**a. Ennek a környezetvédelmi adókkal és szabályozásokkal párhuzamosan kellene működni. Az EGSZB azt javasolja, hogy a környezetbarát jellegre utaló kijelentéseknek megbízható és elismert címkére kell támaszkodniuk.

1.13 A mindenki által igénybe vehető bírósági eljárások mellett az EGSZB támogatná rugalmas, hatékony, olcsó és hiteles, bíróságon kívüli **felügyeleti és vitarendezési** szervek kinevezését is annak biztosítása érdekében, hogy a környezetvédelmi termék előírásokat betartsák, és hogy a piacra dobott termékek megfeleljenek a környezeti fenntarthatóság elveinek.

1.14 Mivel mind a fogyasztók tájékoztatására, mind pedig a fenntartható termékekre vonatkozó követelményeket illetően számos különböző jogszabály van érvényben, az EGSZB megítélése szerint sürgősen el kell kezdeni egy egységes, jól megalapozott keretszabályozás kidolgozását egy **„Európai charta a belső piaci fenntartható fogyasztásról és termelésről”** formájában.

2. A jelenlegi helyzet és jövőbeli kilátások

2.1 A közösségi öko címké odaítélési rendszerének ⁽¹⁾ célja az, hogy népszerűsítse az olyan termékeket, amelyeknek csekély a környezeti hatásuk, és pontos és tudományosan megalapozott információkkal lássa el a fogyasztókat. Ez a címke nem alkalmazható az ételekre és italokra, gyógyszerkészítményekre és orvostechikai eszközökre ⁽²⁾, illetve a veszélyes vagy mérgező termékekre vagy anyagokra ⁽³⁾.

2.1.1 Amint az a 2010-ig végrehajtandó hatodik környezetvédelmi cselekvési programban ⁽⁴⁾ megfogalmazott célkitűzések és prioritások között szerepel, a környezetbarát termékek tervezése, gyártása, forgalmazása és fogyasztása a közösségi környezetvédelmi politika szerves részét képezi. A program, amelyről az EGSZB már számos alkalommal véleményt nyilvánított, részletesen ismerteti a fenntartható fejlődési stratégia kialakításához hozzájáruló intézkedések tervezetét.

2.1.2 Az idevonatkozó főbb közösségi kezdeményezések között kulcspozíciót foglal el az integrált termékpolitika ⁽⁵⁾, amelyről az EGSZB már véleményt nyilvánított ⁽⁶⁾, és amely felölel minden környezeti hatással bíró terméket és szolgáltatást.

2.1.3 Ahhoz, hogy az integrált termékpolitika eredményes legyen, ösztönözni kell a gyártókat, hogy környezetbarátabb termékeket gyártsanak, és a fogyasztókat is, hogy ilyen termékeket vásároljanak. E célra többek között az alábbi eszközök használhatók fel:

– a környezetbarátabb termékek ösztönzése adóügyi intézkedések révén;

⁽¹⁾ A közösségi öko címké módosított odaítélési rendszeréről szóló, 2000. július 17-i 1980/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

⁽²⁾ A 93/42/EKG irányelv.

⁽³⁾ A 67/548/EKG irányelv.

⁽⁴⁾ COM(2001) 31 végleges.

⁽⁵⁾ COM(2003) 302 végleges, valamint a COM(2001) 68 végleges jelű zöld könyv.

⁽⁶⁾ HL C 80., 2004.3.30.

- a közbeszerzési szerződések odaítélése során a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele ⁽⁷⁾;
- Az „életciklusban való gondolkodás” előmozdítása;
- az olyan önkéntes eszközök, mint az ökocímke, az EMAS, a környezetvédelmi terméknnyilatkozatok, a környezetbarát közbeszerzés stb. bevezetése és alkalmazásának előmozdítása;
- a „megalapozott termékválasztáshoz” szükséges fogyasztói tájékoztatás biztosítása mind a vásárlás, mind a használat, mind a hulladékélethez tartozó tekintetben.

2.1.4 Szintén kedvező előrelépést jelentett az energiafelhasználó termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapításának kereteiről szóló 2005-ös keretirányelv ⁽⁸⁾ által bevezetett új keretszabályozás.

2.1.5 Ami a végrehajtást illeti, a keretirányelv első rendelkezései 2008-ban lépnek életbe. Jelenleg húsz termékcsoporttal (például világítás, számítógépes rendszerek és mosógépek) kapcsolatos intézkedésekre vonatkozóan folynak vizsgálatok, ebből tizenhárom (közülük a köztéri és az irodai világítás) esetében még 2008-ban meg kell hozni az intézkedéseket; a többi, pl. a háztartási világítási rendszerek esetében a határidő 2009.

2.1.6 A hatodik környezetvédelmi cselekvési program ⁽⁹⁾ a stratégiai fellépés öt fő irányvonalát fekteti le: a hatályos jogszabályok végrehajtásának javítása, a környezeti kérdések integrálása más politikákba, együttműködés a piaccal, az emberek felelősséggel való felruházása úgy, hogy – igényeiket támogatva – segítjük őket szokásaik megváltoztatásában, a regionális terület-használat tervezési és irányítási döntéseinek meghozatala során a környezeti szempontok figyelembevétele.

2.1.7 Általánosabban véve az Európai Tanács által 2006-ban felülvizsgált európai fenntartható fejlődési stratégia a „fenntartható termelést és fejlődést” az egyik legfontosabb feladatként jelöli meg, amelynek megvalósítása érdekében a gazdasági és társadalmi fejlődést az ökoszisztémával összeegyeztethető irányba kell terelni. A stratégia emellett új cselekvési tervet is javasol.

2.1.8 A végrehajtásról szóló 2007. évi jelentésből ⁽¹⁰⁾ kiderül, hogy a fenntartható fogyasztást és termelést nehéz átfogóan, megbízhatóan mérni. Bár úgy tűnik, a piacon meredeken emelkedik a fenntartható termékek és szolgáltatások száma, és a jelenlegi energiakiadásokhoz képesti megtakarítás a becslések szerint mintegy évi 60 milliárd eurót tesz ki, ennek ellenére mind az ökocímkével ellátott termékek, mind az EMAS rendszert alkalmazó, regisztrált vállalatok száma igencsak korlátozott. Mindössze tizenhárom tagállam fogadott el saját környezetbarát közbeszerzési tervet, és csak 21 teljesítette a környezet-technológiai cselekvési terv (ETAP) végrehajtási ütemtervét ⁽¹¹⁾.

2.2 Másrészt a műszaki szabványosítás területén már korábban intézkedéseket fogadtak el arra vonatkozóan, hogy az

új műszaki előírásokba integrálják a környezetvédelmi szempontokat, ezáltal olyan „környezetvédelmi keretet” hoztak létre a CEN számára, amelyen belül szakmai testületei kidolgozhatják a környezetvédelmi előírásokat. Ha az előírás az „új megközelítés” alá tartozik, feltételezhető, hogy a termék megfelel a vonatkozó uniós irányelv alapkövetelményeinek. Ezen a téren további előrelépést jelentett az ISO 14001 környezetvédelmi tanúsítási rendszer elfogadása.

2.3 Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2007. október 10-én közzétette az európai környezetről szóló negyedik jelentését ⁽¹²⁾, amelyben egy egész fejezetet szentelt a fenntartható fogyasztás és termelés témakörének.

2.4 Ezen túlmenően a növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó lisszaboni stratégia megvalósításának helyzetéről szóló 2007-es éves jelentésében az Európai Bizottság az éghajlatváltozásra, az öko-innovációra, az energiahatékonyságra, a megújuló energiaforrásokra és az energiapiacokra fektette a hangsúlyt.

2.5 Végezetül az Európai Tanács a 2007. március 8–9-i brüsszeli ülésén különös figyelmet fordított a környezetvédelem és az éghajlatváltozás kérdésére. A Környezetvédelmi Tanács 2007. februári ülésén pedig hangsúlyozta, hogy a fenntartható fejlődésre vonatkozó EU-stratégia és a növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó lisszaboni stratégia kiegészítik egymást, és hogy a lisszaboni stratégia jelentős mértékben hozzájárul a legfontosabb célt képviselő fenntartható fejlődéshez, továbbá emlékeztetett arra, hogy minden politikában érvényesíteni kell a környezetvédelmi szempontokat. Ezt az általános irányvonalat 2007. decemberében az Európai Tanács is külön megerősítette ⁽¹³⁾.

2.6 Az Európai Bizottság 2008. évi munkaprogramjának ⁽¹⁴⁾ fő célkitűzései között egyértelműen szerepel, hogy az európai projekt középpontjába kell helyezni az állampolgárokat. Ezt a társadalmi valóság felmérésével és a belső piac felülvizsgálatával kell kezdeni, folyamatosan figyelmet fordítva arra, hogy az uniós polgároknak a belső piacból a lehető legtöbb előnyük származzon.

2.7 Az EGSZB számos alkalommal kérte, hogy az EK-Szerződés 153. cikkét alkalmazzák jogalkotásként ⁽¹⁵⁾, mivel ez éppen arra szolgál, hogy biztosítsa a fogyasztók magas szintű védelmét és a teljes körű ⁽¹⁶⁾, helytálló, világos, megfelelő, érthető és időben adott tájékoztatáshoz való joguk érvényesülését.

2.7.1 A származékos jog tekintetében a fogyasztók tájékoztatáshoz való jogát a fogyasztók gazdasági érdekeit potenciálisan sértő „tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról” szóló 2005/29/EK irányelv ⁽¹⁷⁾ szabályozza. Az irányelv melléklete egy sor, minden körülmények között tisztességtelenné minősülő kereskedelmi gyakorlatot felsorol, ezek egyike például a „Bizalmi jegy, minőségi jegy, vagy annak megfelelő jelzés megjelenítése a szükséges engedély nélkül”.

⁽⁷⁾ COM(2002) 412 végleges (2002. július 17.), és a 2004. március 31-i 2004/18/EK irányelv.

⁽⁸⁾ A 2005/32/EK irányelv, HL L 191., 2005.7.22. 2000/729/EK határozat, 2000/730/EK határozat és 2000/731/EK határozat (HL L 293., 2000.11.22.).

⁽⁹⁾ HL L 242., 2002.9.10.

⁽¹⁰⁾ 2007. évi jelentés a Fenntartható Fejlődési Stratégia eddig elért eredményeiről.

⁽¹¹⁾ Ld. a 18. lábjegyzetet. Különösképpen:

⁽¹²⁾ ISBN 978-92-9167-932-4- Európai Környezetvédelmi Ügynökség, Koppenhága, 2007.

⁽¹³⁾ Az Európai Tanács 2007. december 14-i brüsszeli ülése.

⁽¹⁴⁾ COM(2007) 640 végleges.

⁽¹⁵⁾ HL C 108., 2004.4.30.

⁽¹⁶⁾ HL C 175., 2007.7.27., HL C 44., 2008.2.16.

⁽¹⁷⁾ 2005/29/EK irányelv, (HL L 149., 2005.6.11.).

2.8 Az EGSZB azonban meg van győződve arról, hogy a közösségi szintű szabályozásban bizonyos fokú töredezettség tapasztalható az fogyasztók alapvető tájékoztatására, valamint a fenntartható termékekre vonatkozó követelmények tekintetében, és úgy véli, fontos volna, hogy kidolgozásra kerüljön egy a belső piaci fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló európai charta.

2.8.1 Ha e charta – valamint a 2005/29/EK irányelvben foglalt önszabályozási célú kódexek – végrehajtása nem hozza meg a kívánt eredményeket, az EGSZB véleménye szerint meg kellene vizsgálni más lehetőségeket is, mint például a teljesebb körű harmonizációt vagy egy operatív jellegű egyedi közösségi rendszer létrehozását.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB megítélése szerint mindenképpen az olyan fogalmak **világos és pontos meghatározásával** kell kezdeni, mint a „fenntartható termék”, a „fenntartható tervezés, gyártás és forgalmazás”, és a „fenntartható fogyasztás”, hogy Unió-szerte és az Európai Gazdasági Térség egész területén meg lehessen vizsgálni, hogy a különböző nemzeti, illetve regionális szintek megfelelnek-e az e fogalom meghatározásokkal kapcsolatos közösségi jogszabályi, szabályozási vagy önkéntes kereteknek.

3.2 Ezek a nemzetközileg elfogadott fogalom meghatározások nem kötöttek, hanem természetüktől fogva **folyamatos javítás** alatt állnak. Az EGSZB véleménye szerint azonban **ki kell egészíteni őket** az alábbiakkal:

- **környezeti mutatók** ⁽¹⁸⁾ a különféle küszöbértékekhez képesti elmozdulás kimutatására, miáltal mérhető a termelési rendszerek, a termékek és szolgáltatások, valamint az elosztási rendszerek fenntarthatósági szintje;
- **közösségi környezetvédelmi műszaki előírások** (lehetőleg az ISO-szabványoknak megfelelően), azaz az európai szabványosítás során – amint azt az EGSZB számos alkalommal hangsúlyozta ⁽¹⁹⁾ – teljes körűen figyelembe kell venni a környezeti szempontokat. Az előírásokat az idevonatkozó közösségi irányelvek megfelelőségi iránymutatásainak megfelelően ⁽²⁰⁾ minden termék, termelési és elosztási rendszer és szolgáltatás esetében alkalmazni kell.

3.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a fent javasolt fogalom meghatározások a megfelelő mutatókkal és előírásokkal kiegészítve elengedhetetlenek egy olyan, eredményes közösségi politikához, amelynek segítségével a megfelelően tájékozott fogyasztók fenntartható döntéseket hozhatnak és fenntartható magatartást tanúsíthatnak, miközben a gyártási folyamatok is óvják a környezetet.

⁽¹⁸⁾ Lásd például: *Indicators of Sustainable Development: Framework and Methodologies* [A fenntartható fejlődés mutatói: keret és módszertan] (1996).

⁽¹⁹⁾ HL C 48., 2002.2.21., 112. o.; HL C 117., 2004.4.30.; HL C 74., 2005.3.23.

⁽²⁰⁾ A CENELEC 2006 óta dolgozik a saját szabványaiba beépített környezetvédelmi szempontokról szóló online adatbázis kialakításán.

A CEN 2007 eleje óta dolgozik a környezetvédelmi előírások saját szabványaiba történő beépítéséről szóló képzési program kialakításán.

3.3 Amint maga az Európai Bizottság is hangsúlyozta, „Az **európai ipar** helyzete kiváló ahhoz, hogy kiépítse erős pozícióját a környezetvédelmi technológiákon alapuló új termékek, szolgáltatások és folyamatok piacán. Továbbá az európai társaságok egyre fogékonyabbak a környezetvédelmi teljesítményre, amely részét képezi a vállalati szociális felelősség megközelítésüknek” ⁽²¹⁾.

3.3.1 Az EGSZB egyetért az ezzel kapcsolatban megnevezett három fejlesztési területtel: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és energiatakarékos technológiák, termékek és szolgáltatások fejlesztésének és forgalomba hozatalának serkentése; dinamikus belső piac létrehozása; alacsony szén-dioxid-kibocsátású és energiatakarékos technológiák, termékek és szolgáltatások globális piacainak létrehozása.

3.3.2 Az EGSZB emlékeztet egy közelmúltbeli véleményében már kifejtett álláspontjára, mely szerint a „tudományos és műszaki csúcsteljesítmény és annak versenyképes gazdasági erőként történő alkalmazása döntő feltétele annak, hogy biztosítsuk jövőnket – például az energiával és az éghajlattal kapcsolatos problémák vonatkozásában –, megőrizzük és javítsuk jelenlegi pozícióinkat a globális környezetben, illetve hogy ne veszélyeztessük, inkább tovább építhessük az európai szociális modellt” ⁽²²⁾.

3.3.3 Az EGSZB véleménye szerint integráltabb megközelítésre van szükség ahhoz, hogy felülkerekedjünk a magas szinten fenntartható folyamatok, termékek és szolgáltatások létrehozását lehetővé tévő tiszta és hatékony technológiák és innovatív alkalmazások fejlesztéséhez szövegező összes pénzügyi eszköz ⁽²³⁾ európai, nemzeti, regionális és helyi szintű és egyéni szereplők általi közös, összehangolt felhasználása előtt álló nehézségeken és akadályokon.

3.3.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelkezésre álló közösségi, európai és nemzeti eszközök közös felhasználásának optimalizálása érdekében egy több főgazgatóság részvételével zajló közösségi koordinációs és technikai segítségnyújtási kezdeményezésre van szükség, miáltal maximális erőfeszítéseket lehet tenni a környezetvédelmi célú **kutatás és innováció** érdekében a vállalatoknál, valamint a köz- és magánszervezeteknél, az Európai Kutatási és Innovációs Térség keretében.

3.3.5 Amint az EGSZB ⁽²⁴⁾, az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament is már számos alkalommal kifejtette, csökkeneni kell a vállalatok (és főként a kkv-k) működését hátráltató bürokráciát annak érdekében, hogy felszabadulhasson a bennük rejlő gazdasági és társadalmi potenciál, amely aztán a termelés, a szervezeti háttér és a struktúrák fenntartható korszerűsítésére fordítható.

⁽²¹⁾ COM(2007) 374 végleges, 2007. július 4.

⁽²²⁾ HL C 325., 2006.12.30.

⁽²³⁾ Erre a célra számos európai és nemzetközi eszköz mozgósítható (7. KUTATÁSI KERETPROGRAM, VIK, LIFE, STRUKTURÁLIS ALAPOK, EBB, I2I, EUREKA, LEED-OECD, AZ EURÓPA TANÁCS FEJLESZTÉS BANKJA (CEB) stb.) de együttes felhasználásuk az eltérő módszerek és eljárások, külön határidők és a különféle intézkedéstípusok „egyidejű alkalmazásával” kapcsolatos nehézségek miatt problematikus volna.

⁽²⁴⁾ HL C 120., 2008.5.16., 66. o. 2007. december 19-i EGSZB-véleményt. (előadó: Antonello Pezzini).

3.4 Az EU 1997-ben vezette be az öko címkézési rendszert azzal a céllal, hogy előmozdítsa a környezeti szempontból fenntartható termelést. A rendszert később kiterjesztették a szolgáltatásokra, és az évek során kibővítették. Vannak köztük egyes termék-, illetve szolgáltatáscsoportokra⁽²⁵⁾ vonatkozó, több kritériumon alapuló állami címkek is.

3.4.1 Az EGSZB megítélése szerint ez a helyzet zavart kelthet a gyártók és mindenekelőtt az európai fogyasztók körében, és egy olyan egyszerűsített rendszer európai szintű bevezetése rá a megoldás, amely csak a legfontosabb közös kritériumokat tartalmazza, és kötelezővé teszi, hogy a címkeket egy független tanúsító szerv regisztrálja és jóváhagyja.

3.4.2 Az uniós szintű címkek nem jelenthetnek konkurenciát a nemzeti vagy ágazati címkek számára, hanem meg kell fértniük egymás mellett, hiszen ez utóbbiak néha ismertebbek a fogyasztók körében, mint az uniós címkek. Ezenfelül nemzetközi szinten össze kell hangolni őket a sikeresnek bizonyult címkekkel, mint például az Energy Star.

3.4.3 Nagyon fontos, hogy a címkek bizalmat ébresszenek a fogyasztókban; a fogyasztóknak bízniuk kell bennük. Emiatt, a hitelesség érdekében az ilyen címkekhez tartozó előírások meghatározását és a piacfelügyeletet az érdekeltekre (még hozzá az összes érdekelthez) kellene bízni.

3.4.4 Hasznos lenne, ha a szén-dioxid-kibocsátás szempontjából megvizsgálnák a termékek és szolgáltatások címkézésének kérdését.

3.5 Az **EMAS önkéntes rendszer**, melynek révén azok, akik bizonyítani szeretnék, hogy folyamatosan javítják környezeti teljesítményüket, bekapcsolódhatnak egy közösségi környezeti-irányítási és hitelesítési rendszerbe, ezzel jelezve, hogy készek betartani a környezetvédelmi előírásokat és bevezetni egy környezetirányítási rendszert. Ezzel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy az ISO 14001 szabvány elfogadását követően meg lehet erősíteni a környezetirányítási rendszerek „termékvetületét”, ami elősegíti e rendszereknek a gyártók és a forgalmazók közötti terjedését, a helyi önkormányzatok folyamatos irányításához való hozzáigazítását és a fenntartható fejlődés előmozdítását célzó eszközökkel való szinergiákra nyitottabbá tételét.

3.5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy érdemes volna támogatni az EMAS terjesztését pénzügyi, adóügyi, egyszerűsítési és adminisztratív intézkedésekkel, reklámozással és egyéb marketingkedeményezésekkel, valamint az EMAS kiválósági modellként történő nemzetközi szintű elismerésével, a kkv-knak a rendszer fokozatos bevezetésére nyújtott támogatást lehetne adni, nem utolsósorban az ipari klaszterek területén.

⁽²⁵⁾ Példaként említhető az *Eco-Flower* (Európa-szerte használatos, virágot formázó európai logó; http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm), a *Nordic Swan* (elsősorban Skandináviában használatos; <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>), a *Blauer Engel* (csak Németországban; http://blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.html) és a *Fair Flower* (Hollandiából ered; <http://www.flowercampaign.org>). Vannak még egyes környezetvédelmi szempontokra koncentráló állami címkek, ilyen pl. az *Energy Star*, valamint magán-címkek, ilyen például az IFOAM biotermék-címkézési rendszere (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm).

3.6 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a **termékek és szolgáltatások „környezetbarát piacának” a kialakítását**, egy sor ösztönző és eszköz bevezetésével, amelyek a kínálati oldalon az innovációt ösztönzik, a keresleti oldalon pedig ellátják a fogyasztókat az ahhoz szükséges megfelelő információkkal és ösztönzőkkel, hogy környezetbarátabb termékeket vásároljanak.

3.6.1 A belső piac versenyképessége érdekében fontos, hogy egy **termék teljesítményét** ne csak a környezetvédelmi kritériumok alapján, hanem más fontos szempontokat is figyelembe véve vizsgáljuk, például: gazdasági teljesítmény a fogyasztó és a gyártó szempontjából, biztonság és funkcionalitás, erőforrás-felhasználás, logisztika, marketing, egészségvédelmi és innovatív jellemzők, a termék bővíti-e a választékot, életciklus és ártalmatlanítás, és végül szociális kérdések.

3.6.2 Mindenképpen valódi elkötelezettség szükséges a környezetbarát termelés és szolgáltatások ágazatán belüli kutatás, fejlesztés és innováció támogatása iránt.

3.7 Az EGSZB szerint a CEN, a CENELEC és az ETSI kulcsszerepet kell hogy játsszon a termékek környezeti fenntarthatóságát célzó **műszaki szabványosítási** folyamatban⁽²⁶⁾.

3.7.1 Az EGSZB már korábban hangsúlyozta, hogy „a környezettechnikai szabványok alkalmazását nem fentről kellene döntésekkel ösztönözni, hanem annak a környezetet nem terhelő termékek szélesebb körű elfogadásán és a piaci keresleten kell alapulnia”⁽²⁷⁾.

3.8 A **közbeszerzési szerződéseket illetően** ki kell egészíteni az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/18/EK irányelvet⁽²⁸⁾ és a közbeszerzésekre vonatkozó közösségi jogról és a környezeti szempontoknak a közbeszerzés terén történő figyelembevételének lehetőségeiről szóló európai bizottsági értelmű közleményt⁽²⁹⁾.

3.8.1 Az EGSZB megítélése szerint elengedhetetlen, hogy a közösségi GDP mintegy 16 %-át kitevő közbeszerzési ágazat is ösztönözze a környezetbarátabb termékek elterjedését, és olyan intézkedések meghozatalát sürgeti, amelyek arra bátorítják az ajánlattevő hatóságokat, hogy használják ki a környezetbarát közbeszerzés terén rendelkezésre álló lehetőségeket.

⁽²⁶⁾ HL C 74., 2005.3.23.

⁽²⁷⁾ Uo.

⁽²⁸⁾ HL L 134., 2004.4.30.

⁽²⁹⁾ COM(2001) 274 végleges; HL C 333., 2001.11.28.

3.8.2 A környezetbarát közbeszerzés európai helyzetéről szóló 2006-os véleges jelentés⁽³⁰⁾ az alábbi tényezőket nevezi meg a rendszer elterjedésének főbb akadályai között: a környezetbarát termékek költségei magasabbak, különösen az életciklus-költségekre vonatkozó mutatók hiányában; a környezetvédelmi ismeretek és egy megfelelő, könnyen hozzáférhető elektronikus adatbázis hiánya; a beszerzési kritériumok és feltételek nem egyértelműek, a környezetbarát termékekkel kapcsolatos meghatározások és előírások pedig pontatlanok; a vezetői és politikai szintű támogatás hiánya; valamint a tájékoztatási és képzési eszközök hiánya.

3.8.3 Az EGSZB ezért a következőket ajánlja: szigorú kritériumok lefektetése a környezetbarát termékek tekintetében, az összes fontos környezetvédelmi feltétel pontos meghatározása; a termék vagy szolgáltatás egész életciklusára vonatkozó költségek szerepeltetése az ajánlattételi feltételek között; a „környezetbarát közbeszerzési információk európai adatbázisának” létrehozása⁽³¹⁾; az ISO 14004 szabvány követelményei, a környezeti-irányítási rendszerek (EMS), az ökocímekre való utalások és a környezetbarát tervezés beépítése a közbeszerzési szerződésekről szóló uniós irányelvekbe; a nagyközönség tájékoztatása a környezetbarát közbeszerzés bevezetéséről szóló nemzeti cselekvési tervekről; a legerőteljesebb környezeti hatású termékek előtérbe helyezése.

3.9 A „**tisztességes kereskedelem**” fogalma is egész Európában közismert. Az EGSZB egy ideje fokozott érdeklődést tanúsít a tisztességes és az etikus kereskedelem iránt, és a REX/196 ügyiratszám alatt futó véleményében⁽³²⁾ részletesen foglalkozott a kérdéssel. Megítélése szerint ezek kulcsfontosságúak a fenntartható fogyasztás megvalósításához.

3.10 **Az oktatás nélkülözhetetlen a fenntartható fogyasztáshoz**, és az EGSZB határozottan ajánlja, hogy ez az oktatás már az iskolában kezdődjék meg. A fogyasztók emellett közvetlenül hozzá kell hogy férjenek az általuk választott termékekről és szolgáltatásokról és a környezetre gyakorolt lehetséges hatásaikról szóló információkhoz. Az is nagyon fontos, hogy az információkat érdekesítő, és így könnyebben befogadható és érthető formában tárják a fogyasztók elé.

3.11 Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntartható termelésről és fogyasztásról szóló közösségi joganyagot konszolidálni és egyszerűsíteni kell, hogy az érthetőbb és hozzáférhetőbb legyen mind a fogyasztók, mind a gyártók számára: „A »kevesebb és hatékonyabb jogalkotás« alapelveinek olyan egységes és összefüggő környezetvédelmi előírások által kell megfelelni, amelyek az ipari szerkezetváltás megfelelő szakaszaiban jobbiztonságról és átláthatóságról gondoskodnak, emellett a természeti erőforrások és a környezet jobb védelmét, valamint a fenntartható és versenyképes technológiai innovációk világszerte alkalmazását biztosítják”⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ *Green Public Procurement in Europe 2006 – Conclusions and recommendations* [Környezetbarát közbeszerzés Európában 2006 – Következtetések és ajánlások], Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, Hollandia. <http://europa.eu.int/comm/environment/gpp>.

⁽³¹⁾ Utalva a termékek, technológiák és szolgáltatások környezetvédelmi teljesítményét vizsgáló Európai Életciklus-elemzési/értékelési Platformjára is.

⁽³²⁾ *Etikus kereskedelem és fogyasztói garancia-rendszerek*. Előadó: Richard ADAMS. HL C 28., 2006.2.3.

⁽³³⁾ HL C 120., 2008.5.16., 66. o., 2007. december 19-i EGSZB-veleményt. Előadó: Antonello PEZZINI.

3.12 A környezetbarát termékeket illetően érdemes volna **megerősíteni a megtévesztő reklám és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megtiltásáról szóló közösségi intézkedéseket**⁽³⁴⁾; a „környezetbarát” és a „bio” jelzőt gyakran csak marketingeszközként használják fel a valójában a többitől semmiben sem különböző és hozzáadott értéket nem hordozó termékek és szolgáltatások értékesítésének növelése érdekében.

3.12.1 Ezzel kapcsolatosan az EGSZB úgy véli, hogy – a 2005/29/EK irányelvnek megfelelő – **magatartási kódexek** összeállítása az önszabályozás fontos elemét képezheti a tekintetben, hogy a reklámokban jogosulatlanul ne állítsák egy termékről, hogy környezetbarát, az alábbi kritériumok figyelembevételével:

- a környezetvédelmi hirdetésekkel nem szabad túlzott pánikot kelteni a lakosság körében az ökológiai problémák miatt, és nem szabad kihasználni a kérdéssel kapcsolatos tájékoztatlan-ságot,
- a reklám nem buzdíthat olyan magatartásra, amely alássa a környezetvédelmet, illetve kritikus él nélkül nem jeleníthet meg ilyen magatartást,
- a reklámok nem téveszthetik meg a közönséget a hirdett termék környezeti hatásait illetően, sem e hatások megtévesztő bemutatása, sem pedig azok eltitkolása révén,
- egy termék vagy szolgáltatás környezetbarát jellemzőit nem szabad jogosulatlanul kiterjeszteni ugyanazon vállalat más termékeire vagy szolgáltatásaira,
- ha egy termék vagy szolgáltatás környezetbarát jellege a felhasználás vagy fogyasztás egyedi feltételeitől vagy módszereitől függ, illetve életciklusának bizonyos szakaszaihoz kötődik, ezt a reklámban vagy egyértelműen jelezni kell, vagy világosan fel kell hívni a fogyasztókat, hogy tájékozódjanak erről,
- a környezetbarát jellegre vonatkozó kijelentések vagy jelmondatok reklámokban való használatának ellenőrizhető műszaki és tudományos kritériumokon kell alapulnia. A hirdetőnek kérésre rendelkezésre kell bocsátania a független szervtől vagy szakértőtől származó szükséges bizonyítékokat arról, hogy a reklám tartalma megfelel a valóságnak,
- ha egy reklámozott termék összetételét környezeti hatásának módosítása céljával egyes alkotóelemek hozzáadása vagy eltávolítása révén megváltoztatják, világos és konkrét tájékoztatást kell adni a hatásváltozás jellegéről és mértékéről,
- a környezeti hatásokkal kapcsolatban alkalmazott jelzések és jelképek nem lehetnek megtévesztőek, és jelentésük egyértelmű kell hogy legyen, nem utánozhatják az egyes országokban, régiókban vagy gazdasági ágazatokban hivatalosan használt ökocímeket. A reklámozott termék környezetbarát jellegének kiemelésére csak konkrét és ellenőrizhető kijelentések formájában alkalmazhatók bizonyítékok és tanúk, az alulról a negyedik franciabekezdésnek megfelelően.

⁽³⁴⁾ 2005/29/EK irányelv, (HL L 149., 2005.6.11.).

3.12.2 Az EGSZB megítélése szerint rugalmas, hatékony és olcsó **bíróságon kívüli fogyasztóügyi felügyeleti és vitarendezési szervekre** van szükség, amelyek hiteles fellépéssel garantálni tudják azt, hogy a termékek megfeleljenek a környezetvédelmi előírásoknak, valamint azt, hogy a piacra dobott fenntartható termékek megfeleljenek a fogyasztók választását irányító környezeti fenntarthatósági követelményeknek. Ezek nem helyettesíthetik a mindenki számára hozzáférhető bírósági eljárásokat.

3.13 Az EGSZB a fogyasztók környezetbarát termékek fogyasztásához való jogának védelme érdekében különös jelentőséget tulajdonít **a belső piaci fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló európai chartának**. Egy ilyen chartának az alábbi elemeket kell tartalmaznia:

- a fenntartható fogyasztásért való közös felelősségvállalás minden érdekelt fél és civil szervezet, azaz: a gyártók, a forgalmazók, a fogyasztók, az oktatók, a hatóságok, a fogyasztói és környezetvédő szervezetek, valamint a szociális partnerek részéről,
- a fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló politika általános érvényesítése az összes idevonatkozó közösségi politikában, a fogyasztói, környezetvédő, termelői, kereskedelmi, forgalmazói szervezetekkel és egyéb érdekeltekkel való konzultáció alapján,
- elsősorban az európai iparra és gyártókra háruljon a felelősség a tekintetben, hogy a fenntartható fogyasztás a termék egész életciklusán keresztül, „a tervezőasztaltól a sírig” a lehető legnagyobb mértékben jellemző legyen, ugyanez igaz a forgalmazási és a szolgáltatási ágazatra is,
- az EU feladata, hogy egységes, világos, következetes és érthető keretbe foglalja az összes idevonatkozó közösségi szabályozást, kiemelten kezelve a fogyasztói jogokat és azok gyakorlati érvényesülésének felhasználóbarát és költségmentes módjait,
- olyan lehetséges elemek, amelyek kiegészíthetik a jelenlegi jogokat és a tagállamok hatáskörébe tartoznának,

Kelt Brüsszelben, 2008. május 29-én.

- olyan lehetséges elemek, amelyek kiegészíthetik a jelenlegi jogokat, és amelyeket az érdekelt magánszereplők, a fogyasztók képviselői⁽³⁵⁾, környezetvédelmi szervezetek⁽³⁶⁾ és az iparág képviselői önszabályozással⁽³⁷⁾ végre tudnának hajtani,
- az EU és a tagállamok kormányainak felelőssége, hogy dinamikus, igazolható és egyetemesen alkalmazható intézkedéseket szorgalmazzanak az összes termékágazatban a környezetbarát tervezésre, az Unió-szerte megtalálható, megbízható ököcímekre, széles körben bevezetett környezetirányítási rendszerekre, a nemzetközileg elismert, magas szintű környezetvédelmi műszaki előírások kidolgozására és betartására, a közbeszerzési eljárásokban az egyedi és kötelező erejű környezetvédelmi műszaki követelményekre, a megtévesztő „környezetbarát” reklámokra, a tisztességes kereskedelemre és a fenntartható fogyasztásra irányuló nemzetközi együttműködésre vonatkozóan,
- a kutatás és a technológiai fejlesztés felgyorsítása, valamint innovatív alkalmazások bevezetése a fenntartható termelés és fogyasztás területén, mind a közösségi, mind a tagállami köz- és magánkiadások tekintetében, az EKT⁽³⁸⁾ számára meghatározottak szerint a GDP 3 %-át kitevő kiadást célozva,
- a fenntartható fogyasztás területén érdekelt összes fél tájékoztatása, oktatása és képzése, valamint kapacitásépítést célzó intézkedések az érintett közigazgatási szervek és szervezetek számára,
- nyilvánosan hozzáférhető mutatók, módszertanok és adatbázisok kifejlesztése, melyeknek célja a fenntartható fogyasztás irányába tett előrelépés mérése minden szinten,
- a környezetre káros fogyasztói magatartás kutatásának előmozdítása, annak meghatározása érdekében, hogy hogyan tehetők fenntarthatóbbá a fogyasztási modellek.

3.13.1 A kérdés jelentőségére tekintettel az EGSZB a belső piaci fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló európai chartáról szóló konferencia szervezését javasolja, mégpedig az Európai Parlament és az Európai Bizottság közreműködésével.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁵⁾ Lásd a jogalkotás minőségének javításáról szóló intézményközi megállapodás 22. és 23. pontját, HL C 321., 2003.12.31.

⁽³⁶⁾ A véleményének 3.5. pontjában az EGSZB megvitatta a „fogyasztókat képviselő egyesületek” egységes fogalmának meghatározásához felhasznált ismérveket (HL C 221., 2005.9.8.).

⁽³⁷⁾ Az EGSZB egyetért azzal, hogy elő kell mozdítani a civil társadalom bevonását a fenntartható fejlődési kérdésekbe: Lásd a HL C 120., 2008.5.16., 33. o., 2007. december 12-i EGSZB-vélemény 4.2.6. pontját.

⁽³⁸⁾ EKT: Európai Kutatási Térség.